

Місце та роль кримінального проступку в системі кримінального права

Лещинська А.Р., курсант 207 навчальної групи ННІ № 1 НАВС.

Науковий керівник: викладач кафедри кримінального права НАВС Крутевич М.М.

Актуальність теми: питання запровадження кримінальних проступків у законодавство України про кримінальну відповідальність є доволі актуальним і зумовлено одним з напрямів кримінально-правової політики нашої держави, який полягає в гуманізації кримінальної відповідальності.

Об'єктом дослідження: є кримінальний проступок, його етапи розвитку, характеристика, роль та місце в кримінальному законодавстві.

Методи дослідження: в роботі були використані такі загальні методи наукового пізнання як: порівняння, абстрагування, аналіз, синтез і структурний метод.

Мета: вивчити суть кримінальних проступків та визначити їхнє місце в системі кримінального права, історичне становлення, досвід зарубіжних країн, можливість встановлення штрафу, як виду стягнень за вчинення кримінального проступку.

Наявність інституту кримінального проступку не є новим у праві, оскільки ще за часів середньовіччя, зокрема, законодавстві Англії існував поділ злочинів на «фелонію» (вона охоплювала злочини з високим ступенем суспільної небезпеки, за які передбачалося покарання у вигляді смертної кари та конфіскації майна) і «місдімінор» (до нього належали менш небезпечні злочини, які посягали на інтереси приватних осіб, що не посягали на інтереси корони та за які не передбачалося смертна кара і конфіскація майна). Подібна класифікація суспільно небезпечних діянь була закріплена і в Кримінальному кодексі (КК) Франції 1810 р.

У вітчизняному законодавстві про кримінальну відповідальність стосовно кримінального проступку є згадки в 1845 р. в “Уложенні про покарання кримінальні та виправні”. У цьому кодифікованому акті суспільно небезпечні діяння класифікувалися за критерієм суспільної небезпечності на злочини і проступки.

Подальшого розвитку проступок набув в останньому десятилітті XIX ст. у процесі підготовки нового КК – “Кримінального уложення” затвердженого імператором Миколою II 1903 р. Цей акт поділяв злочинні діяння на три групи: тяжкі злочини (за їх учинення призначалася смертна кара, каторга та заслання), злочини (за їх вчинення призначалося ув'язнення у виправному домі, фортеці, тюрмі) та проступки, що каралися арештом або грошовим штрафом.

Нечіткість формулювання змісту дефініцій «кримінальний проступок» та «злочин» призводить до низки питань, які виникають із застосуванням норм, що стосуються стадій злочинної діяльності.

Одним з основних напрямків реформування кримінального законодавства, визначених в «Концепції реформування кримінальної юстиції» є впровадження кримінального (підсудного) проступку. Ідентифікація вказаної категорії в Концепції за допомогою такого терміна як «кримінальний», а в дужках «підсудний» проступок, вказує, що дискусія з приводу цього терміна, яка існувала при обговоренні різних проектів Концепції, отримала лише законодавче закріплення. Вирішення проблеми термінології проступку в кримінально-правовій доктрині спрямоване на уточнення правової природи досліджуваної категорії, об'єктивних та суб'єктивних критеріїв категоризації злочину та проступку в кримінально-правовій доктрині, визначить належність подальших теоретичних розробок до певної галузі права (кримінального чи адміністративного). Слід зазначити, що не проаналізованою є обґрунтованість застосування термінів у запропонованих проектах Концепції щодо значення проміжного виду діяння, що пропонується виділити поряд із злочином та адміністративним правопорушенням (проступком), поглядів науковців кримінально-правової доктрини щодо визначення вказаного терміна.

Висновок: Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що виходом із ситуації, що склалася після набрання чинності в 2012 р. новим Кримінальним процесуальним кодексом України (яким було запроваджено інститут кримінальних проступків), могло б стати внесення до вказаного кодексу та до Кримінального кодексу відповідних змін, які б виокремлювали значення та місце кримінального проступку в системі кримінального права, з урахуванням вітчизняного досвіду та досвіду іноземних країн.